

je odkril lepote Savinjske in Logarske doline. In danes? Danes smo nanj pozabili, še vrelec v Celjskem parku, ki je nekoč nosil njegovo ime, je medtem imel že kopico drugih imen.

Res je, da ni živel v Zgornji Savinjski dolini, jo je pa odkrival in zato bi bilo prav, da bi bil naveden med »Pomembnimi osebnostmi« doline, ki so imenovani v Vodniku po Zgornji Savinjski dolini. Vodnik je lani izdala založba EPSI d.o.o.

Vrnimo se k Celjski kroniki! Ne piše veliko o planinstvu, vendar opozarja na nekatere dogodke, na nekatere osebnosti. Čeprav so bili dogodki nemško obarvani, čeprav so opisane osebnosti delovale v nemškem duhu, je to naša zgodovina, ki je ne smemo zanemariti. Celje je pač ta čas vseskozi bilo za nemško stvar, dolina pa za »slovensko stvar«, kot je zapisal **Aleksander Videčnik** v sestavku »Družbeni razvoj doline« (Zgornje Savinjske doline-Vodnik po Zgornji Savinjski dolini). Veseli in ponosni smo lahko, da so naši predniki izbojevali, da je zmagala »slovenska stvar«. Tu ima nemalo zaslug **SPD**.

Franc Ježovnik

Skrivnostni zakladi Posočja

Za ljubitelja narave pomeni prebiranje knjige **Naravne znamenitosti Posočja** avtorja Daniela Rojška (izšla je lani pri Državni založbi Slovenije) nekaj podobnega kot zatopljenost ljubitelja kriminalk v svoj oboževani žanr. Primerjava med »žanroma« ni ravno najboljša, toda »zaplet« v Rojškovi knjigi so taki, da nas ne spustijo iz objema niti potem, ko knjigo odložimo. Takrat se vse skupaj šele začne.

Naravne znamenitosti Posočja je namreč tako dober in koncizno sestavljen vodnik, da nas takoj zasrbijo podplati in začnemo pripravljati nahrbtnik ne glede na vreme in čas.

Knjigo uvaja nekaj strani splošnega dela, ki jim sledi pregleden zemljevid območja in osrednji del: predstavitev, to je izbor 227 naravnih znamenitosti Posočja, od skoka in korit Soče do izliva v Jadransko morje. Knjigo zaključí slovarček manj znanih izrazov ter seznam uporabnih zemljevidov in nasveti za nadaljnje branje. Vodniku ne manjka skic, črno belih in barvnih fotografij in zemljevidov z vrisanimi legami opisanih znamenitosti. Kar v knjigi pogrešamo, je edino kazalo in abecedni seznam predstavljenih enot. Sicer pa je mogoče tako še bolje, saj se tako takoj spoprimeemo z iskanjem, ki ga spodbuja knjiga.

V uvodnem delu nam avtor predstavi naravno in kulturno dediščino in pomen njenega varstva, seznanimo se z vrednotenjem in vrstami naravne dediščine. V izredno strnjemem (vendar niti najmanj pustem) jeziku, ki je značilen za celoten vodnik, se predstavi še Posočje s Sočo in nekdanjim soškimi ledenikom; omenjen je še

To je eden od skrivnostnih zakladov Posočja; ste ga že videli?

TNP, ki sega tudi na območje, ki ga zajema vodnik. In potem - napeto branje se zares začne.

Brezna, slapovi in soteske; okna in stolpi, doline in grape...

Priznajmo; koliko izmed tako številnih članov naših planinskih društev zares pozna Posočje? Koliko nas je že slišalo za Kocenpoh in njegova korita, ali za druge »pohe« v pobočjih nad Baško grapo (ime izvira iz nemškega izraza za potok, Bach, saj so bile v govoricu prebivalcev v teh krajih preoblikovane besede iz nemščine, kot npr. v Danjah)? Ali pa za sotesko Bače z imenom Klonte? Ali pa za skoraj 50-metrski slap Skok na Fratarici pod Loško steno? Ali za posebnosti Goriških Brd? Pravzaprav naštevaje ni smiselno, ker bi tako lahko naštel več kot polovico naravnih znamenitosti iz knjige.

Od Nanosove Pleše na jugu do Mangarta na severu; od Breginja na zahodu do Cerknega in Idrije na vzhodu: vse to je območje slovenskega porečja Soče, ki v sebi skriva najbolj privlačne in najbolj skrivnostne zaklade slovenske narave. To je območje, ki je odmaknjeno, skrito in včasih še zavito v zastirajoč duh časa (spomni-

mo se samo idrijskih hribov in grap, zamaknjivosti Kobariškega kota, oddaljenosti Goriških Brd...). In to je seveda območje, ki ga v svoji knjigi (ki jo kar preskromno imenuje »knjižica«) Daniel Rojšek predstavlja kot sad sedemletnega dela na Zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica.

Vodnik Naravne znamenitosti Posočja bo odlično služil svojemu namenu. Izbor znamenitosti predstavljenega območja je očarljivo privlačen in čeprav bodo nekatere predstavljene enote, kot so na primer brezna in ozke soteske, ostale neizkušnemu ljubitelju narave nedostopne, je v knjigi toliko več dostopnih lepot. Tu ni kaj - vse priznanje avtorju za njegovo zares dobro, zanimivo in uporabno delo - in - pot pod noge! Ali kot je o vodniku zapisal avtor sam: »Vesel bom, če ga boste bralci s pridom uporabljali: ne le kot kažipot, pač pa kot priročnik, iz katerega boste veliko izvedeli o naravi in ki vas bo opogumiljal za odkrivanje neznanega.«

Ob tej priložnosti naj še enkrat omenim sorodni publikaciji, ki ju je izdal Zavod RS za varstvo naravne in kulturne dediščine. Seveda gre za **Inventar najpomembnejše naravne dediščine Slovenije**. Prvi del predstavlja izbor najpomembnejše naravne dediščine **vzhodne Slovenije**, drugi, ki je izšel pred kratkim (glej predstavitev v enajsti številki lanskega letnika PV), pa **osrednje Slovenije**. Tako je naš tokratni vodnik že predhodnik tretjega dela (zahodna Slovenija) Inventarja, ki bo predvidoma izšel leta 1993.

Dario Cortese

Pogled v podzemlje

Speleologija za gornike praviloma ni nekaj obstranskega. Zato je predstavitev naše speleološke literature umestna tudi v PV, ne nazadnje kot spodbuda in v razmislek, saj revija Naše jame kot vedno prinaša veliko zanimivega, tehtnega in seveda uporabnega branja.

Revijo **Naše jame** enkrat letno izdaja **Jamarska zveza Slovenije (JZS)**. Letnik 1991 nosi številko 33 in predstavlja že drugo računalniško pripravljeno številko. Na 175 straneh se zvrsti množica člankov - znanstvene razprave, poročila o raziskovanjih podzemnega sveta, članke o njegovem varstvu kot tudi nekaj tistih bolj splošnega značaja.

D. Novak predstavi izvir Libije (ki oskrbuje s pitno vodo večji del Šaleške doline!) z zaledjem. Ker izvir pobira vodo z Golške planote, se zaradi turističnega izkoriščanja Golt že pojavljajo problemi onesnaženja vode (odplake iz koč in hotelov; ogroženost zaradi razvoja zimskošportnega turizma, smetišča...). - Nasploh je v tej številki precej člankov o varstvu (predvsem podzemne) narave. O perspektivah kraškega turizma, ki jih takoj poveže z občutljivostjo območja in ekološko problematiko, govori v svojem članku **F. Habe**. Raziskovanje jam, ne

le »klasično jamarsko«, temveč bolj kompleksno in interdisciplinarno, potrebujemo tudi za varstvo turističnih jam, pravi **A. Kranjc**, in opozori na problematično vlogo turizma (tudi tako imenovanega alternativnega kraškega turizma) v krhkem podzemskem svetu: množična speleologija je smrt za jame! V tehtnem članku o problematiki varovanja kraških jam kot dela naravne dediščine **M. Simič** poudarja vlogo jamarjev in drugih obiskovalcev jam ter njihov negativen vpliv na prvobitno podobo in ohranjenost jame (minerski posegi v jami, izrabljen karbid in drugi odpadki, odnašanje kapnikov in kristalov, podpisovanje itd.). Veliko je torej pomislekov in smo tako tudi ob članku **F. Malečkarja** o programu in izvedbi alternativnega kraškega turizma že lahko bolj kritični.

O raziskovalnem delu v podzemlju poroča več prispevkov. **A. Mihevc** predstavi na primeru dveh jam nekaj posebnosti jamskih stropov, v drugem članku pa izredno zanimivo jamo pri Sv. treh kraljih v dolomitu Vrha nad Rovtami, ki jo je že pred mnogimi desetletji »odkril« umetni predor na nekdanji Rupnikovi liniji.

Tudi Kamniške Alpe skrivajo bogato podzemlje. O raziskavah na Dleskovški planoti in akcijah Korošica '89 in '90 poroča **V. Kregar**, kot tudi o raziskovanju toka podzemnih voda na Veliki planini. O breznu pod Moličko pečjo govori članek **M. Kovača**, ki tako zaokroži območje Kamniških Alp.

Dve potapljaški akciji predstavitava **M. Deschmann** in **S. Sancin**, in sicer v Spodmolu pri Mali Savici in izviri Kroke v Vojah, na nekaj mističnih (in tudi kruto tozemskih) čarov pa nakaže prijeten članek **A. Hudoklina** o skrivnosti jame na Cvingerju.

Na površju prav tako potekajo raziskave, evidentiranje najdenih jam in podobno. **F. Šušteršič** v razpravi S čim naj se ukvarja speleologija na novo določi nekaj speleoloških izrazov, spregovori o preoblikovanju speleogenetskega prostora in sploh ponudi kompleksen pogled v speleologijo kot znanost; tako pomeni članek informativno branje za razširjanje »podzemskih obzorij«.

O katastru jam JZS razmišlja **D. Verša** in nas odlično seznanja z vlogo, pomenom in delom katastra. Vključenih je tudi po dvajset slovenskih naj-jam: najdaljših (s skoraj dvajsetimi kilometri je prvi jamski sistem Postojnska jama) in najglobljih (sedanji rekord ima črnelško brezno - 1198 metrov). In: ali ste vedeli, da je v Sloveniji dosedaj registriranih že **6048** jamskih objektov?

Obdelave meritev v speleologiji si brez računalniške pomoči danes skoraj ne moremo predstavljati. **M. Vrabec** predstavi svoj program za pregledovanje v računalnik vnesenih meritev kompasnih poligonov in odpravljanje napak pred matematično obdelavo.